

TÜRKİYE'NİN BİTKİ ÖRTÜSÜ

irfanlandiya_cografya

www.irfanakar.com

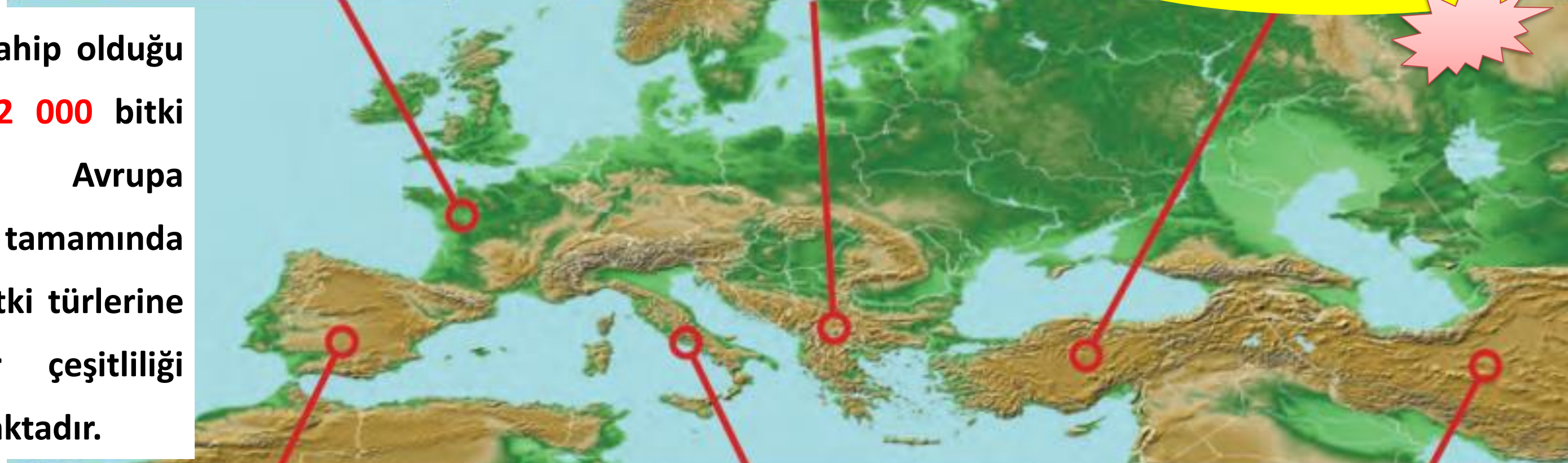

İrfan Akar

FRANSA	
Yüz ölçümü	551.500
Bitki türleri	4.650
Endemik bitki örtüsü	135

YUNANİSTAN	
Yüz ölçümü	131.990
Bitki türleri	5.000
Endemik bitki örtüsü	745

TÜRKİYE	
Yüz ölçümü	780.043
Bitki türleri	12.000
Endemik bitki örtüsü	3.778

İSPANYA	
Yüz ölçümü	504.782
Bitki türleri	5.000
Endemik bitki örtüsü	500

İTALYA	
Yüz ölçümü	301.277
Bitki türleri	5.600
Endemik bitki örtüsü	712

İRAN	
Yüz ölçümü	1.648.196
Bitki türleri	8.000
Endemik bitki örtüsü	1.880

Ülkemiz, sahip olduğu yaklaşık **12 000** bitki türüyle Avrupa Kıtası'nın tamamında görülen bitki türlerine yakın bir çeşitliliği barındırmaktadır.

Çeşitli iklim
tiplerinin
görülmesi

Farklı hava
kütlelerinin
etkisinde
kalması

Çeşitli
toprak
tiplerinin
görülmesi

Ülkemizin üç
tarafının
denizlerle
çevrili
olması

**Türkiye'nin
Bitki Türü
Bakımından
Zengin
Olmasının
Sebepleri**

Jeolojik
zamanlarda
meydana
gelen iklim
değişiklikleri

Ülkemizin
coğrafi
konumu

Yer şekilleri
ve
yükseletin
kısa
mesafelerde
değişmesi

Ülkemizin
coğrafi
konumu

Yeryüzünün belirli bir bölgesinde yaşayan ve başka sahalarda rastlanmayan bitki türlerine **yerli (endemik) bitki** denir. Ülkemizdeki bitki türlerinin yaklaşık üçte biri (**3700** civarı) endemik olup en fazla çeşitlilik **Toros Dağları (BEY DAĞLARI)**'nda bulunmaktadır.

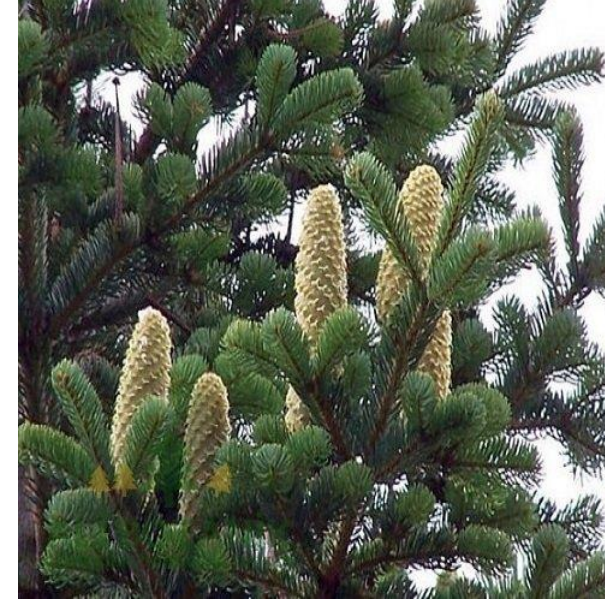

Köyceğiz Gölü çevresinde
sığla (günlük) ağacı

Datça ve Teke Yarımadası'nda
Datça hurması

Kaz Dağları'nda
Kazdağı göknarı

Göller Yöresi'nde
Kasnak meşesi

TÜRKİYEDEKİ BAZI ENDEMİK TÜRLER

Kastamonu ve Yozgat
çevresinde İspir meşesi

Rize'de (Anzer Yaylası)
Anzer çayı

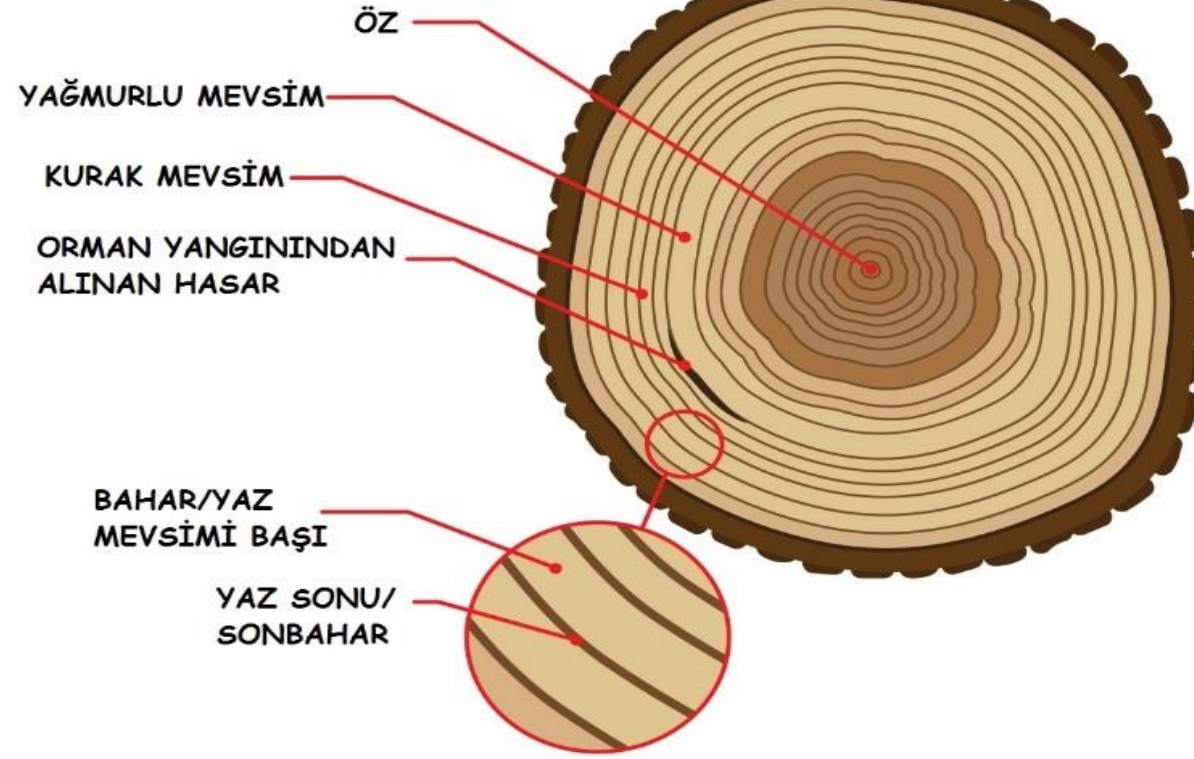

Safranbolu çevresinde
Safran otu

Şırnak (Uludere)
Ters lale

DENDROKRONOLOJİ

**Relikt (Kalıntı)
Bitki**

Geçmiş jeolojik dönemlere ait iklim koşullarında yaşamış olan bitki türlerinden bazıları, günümüz iklim koşullarına da uyum sağlayarak varlığını sürdürebilmektedir. Bu bitkilere **kalıntı (relikt) bitkiler** denir.

Kayın ağacı
(Amanos
Dağları ve
Murat Dağı)

Kocayemiş
ve sandal
(Çoruh
Vadisi)

İhlamur
ağacı (Bey
Dağları)

Sedir ağacı
(Kelkit Çayı
Vadisi)

Sığla ağacı
(Köyceğiz
Gölü
çevresi)

**TÜRKİYEDE
RELİKT
BİTKİLER**

Anıt Ağaç

Yaş, ap ve boy itibarıyla kendi türünün alışlagelmiş ölçüleri üzerinde boyutlara ulaşan; yöre tarihi, kültür ve folklorunda özel yeri bulunan; geçmiş ile günümüz, günümüz ile gelecek arasında iletişim sağlayabilecek uzunlukta doğal ömre sahip ağaçlara denir.

TÜRKİYE'NİN BİTKİ ÖRTÜSÜ

AĞAÇ

KARADENİZ
ORMANLARI

AKDENİZ
ORMANLARI

BATI
ANADOLU
ORMANLARI

İÇ
ORMANLAR

ÇALI

Maki

Garig
(Frigana)

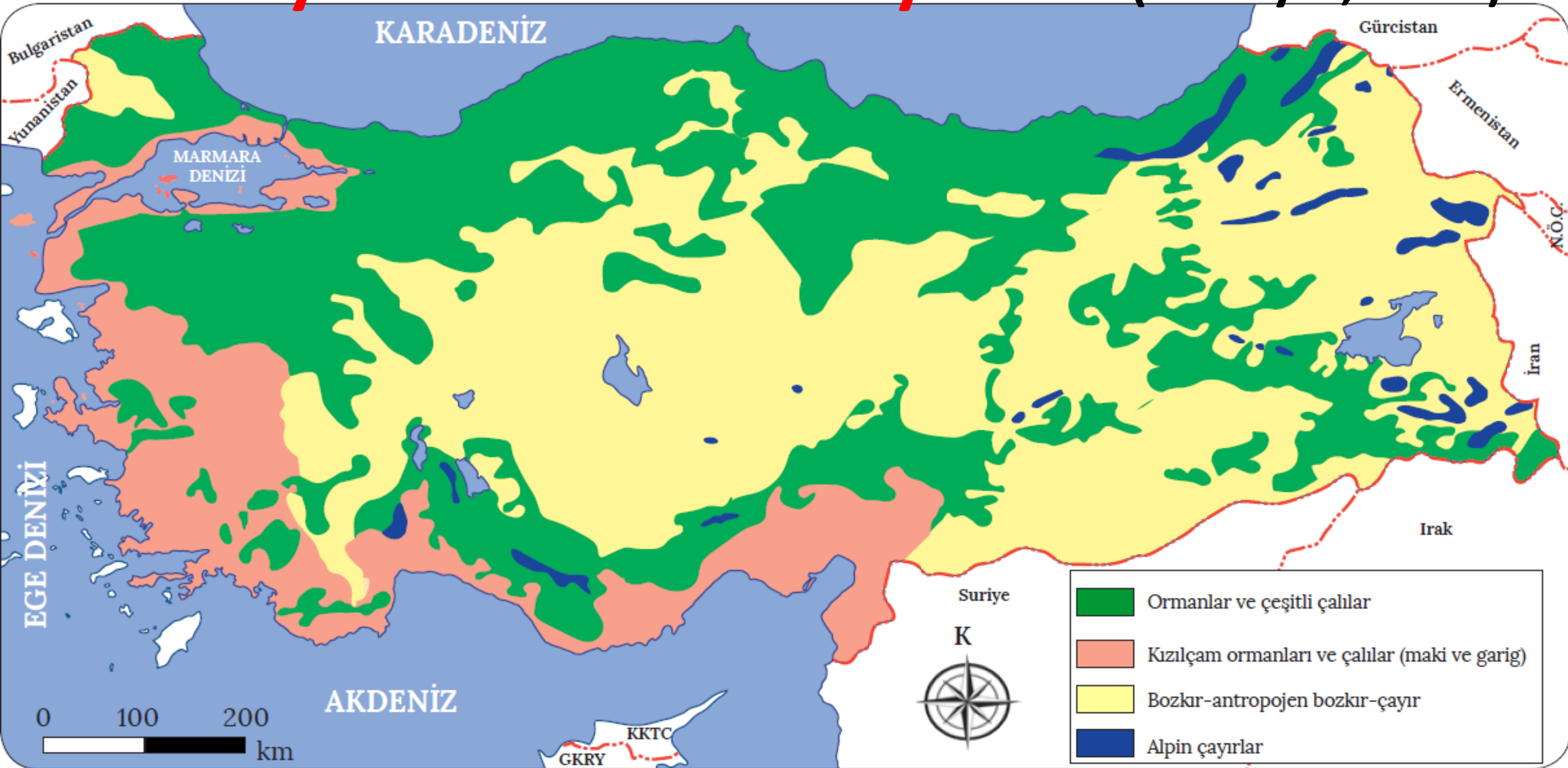
Psödomaki
(Yalancı Maki)

OT

ÇAYIR-DAĞ
ÇAYIRLARI

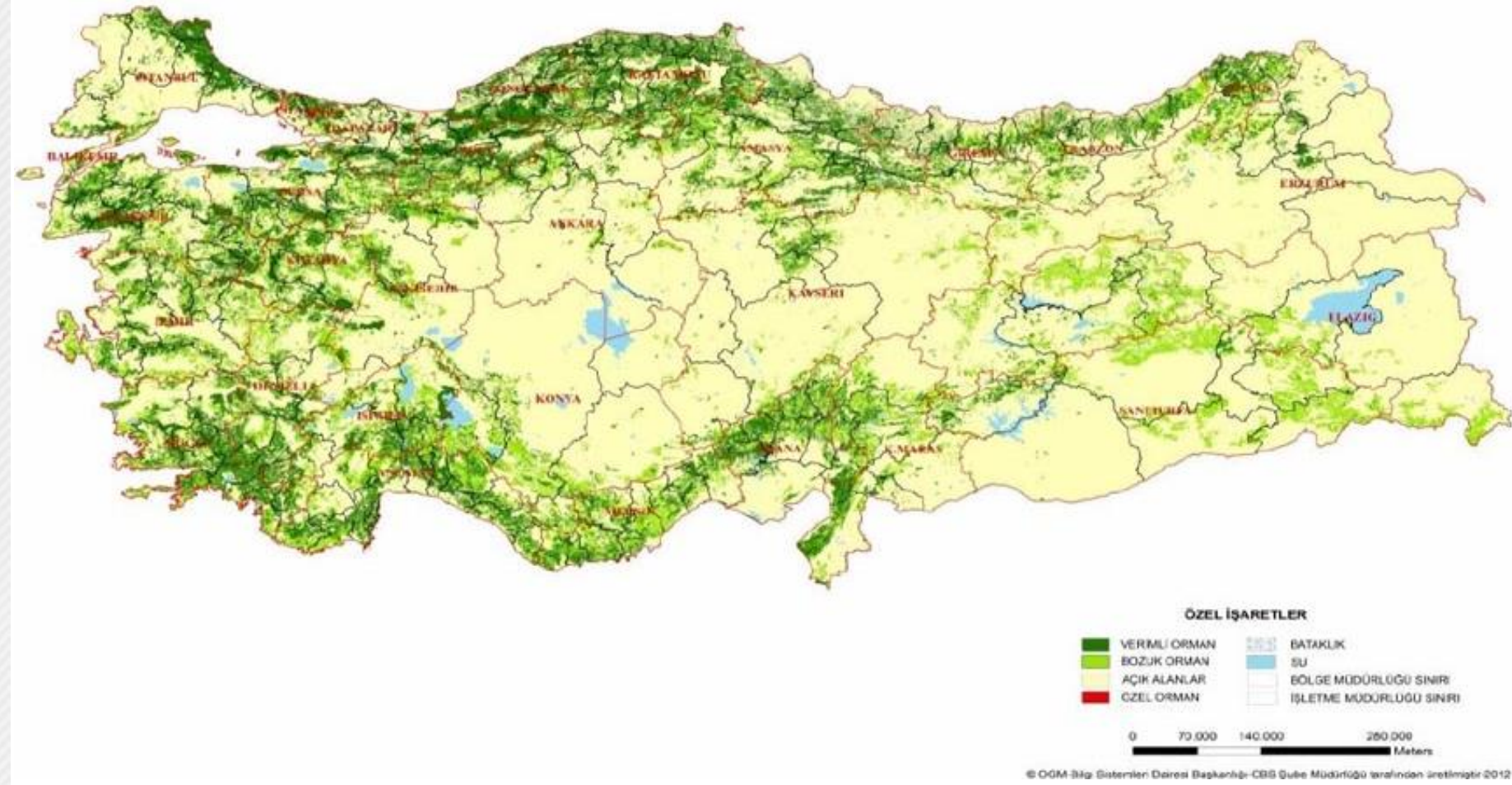
BOZKIR

Türkiye'nin bitki formasyonları (Atalay i., 2015)

TÜRKİYE ORMANLARI

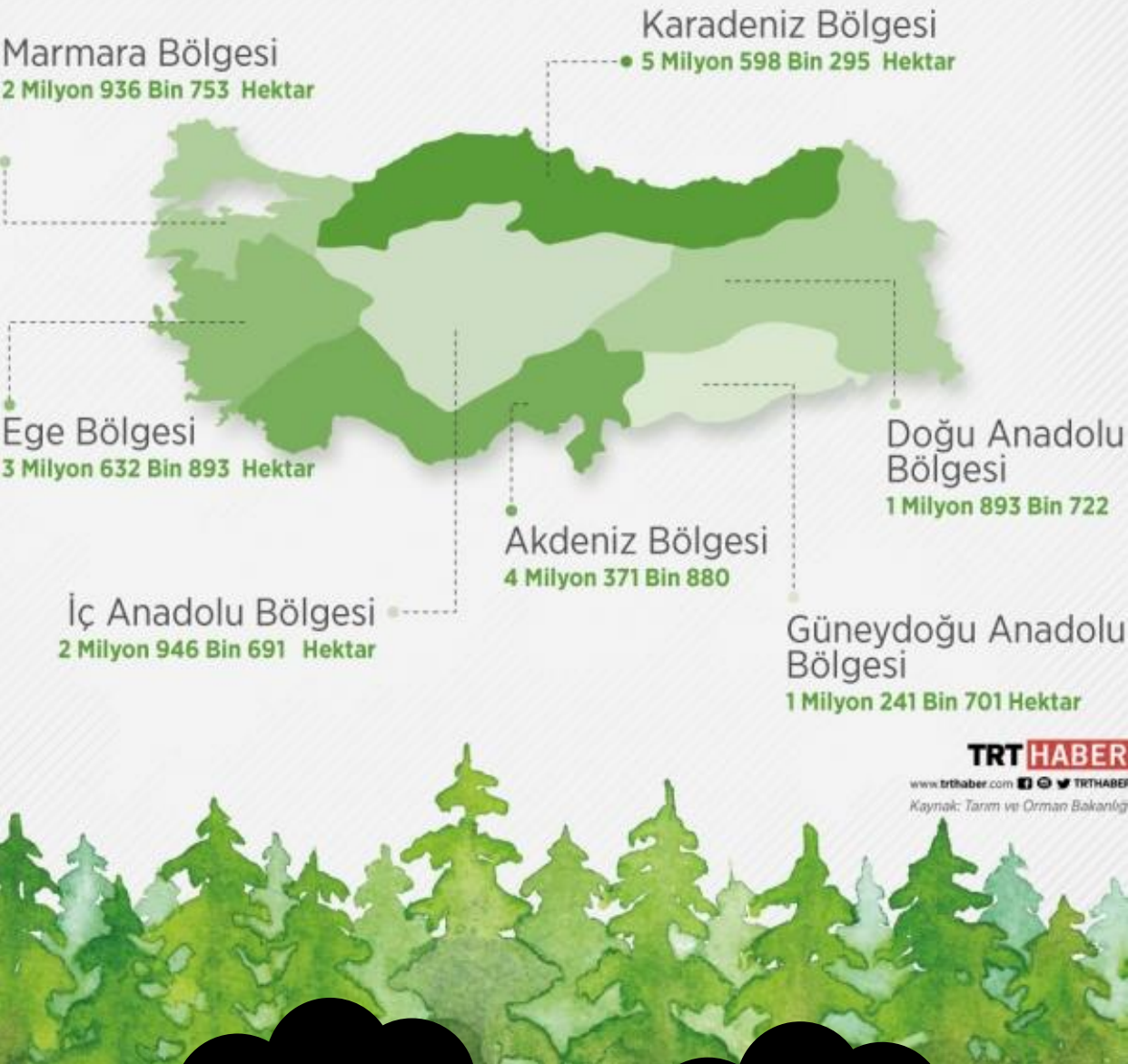
Türkiye, zengin bitki türlerine sahipken kapladığı orman alanları bakımından yeterince zengin değildir. Türkiye'nin 2019 yılı itibarıyla sahip olduğu ormanlık alanlar **22,6 milyon** hektar olarak tespit edilmiştir. Bu ormanlık alan miktarı ülke genel alanının yaklaşık **% 29'sidir**. Orman varlığında kıyı bölgelerin payı fazla olmakla birlikte ormanların yaklaşık yarısı Akdeniz ve Karadeniz'e paralel uzanan dağlarda bulunur. Böyle bir durumun ortaya çıkmasının nedeni bu dağların denize bakan yamaçlarında yağışın fazla olmasıdır.

Türkiye orman haritası (OGM)

BÖLGELERE GÖRE ORMAN DAĞILIMI

Türkiye'deki 22 milyon 621 bin 935 hektar ormanlık alanın bölgelere göre dağılımı şöyle:

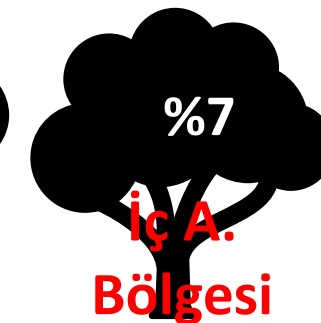
Orman alanı en fazla olan iller

İl	Orman Alanı (Hektar)
Antalya	1.126.412
Kastamonu	889.817
Muğla	841.326
Mersin	820.026

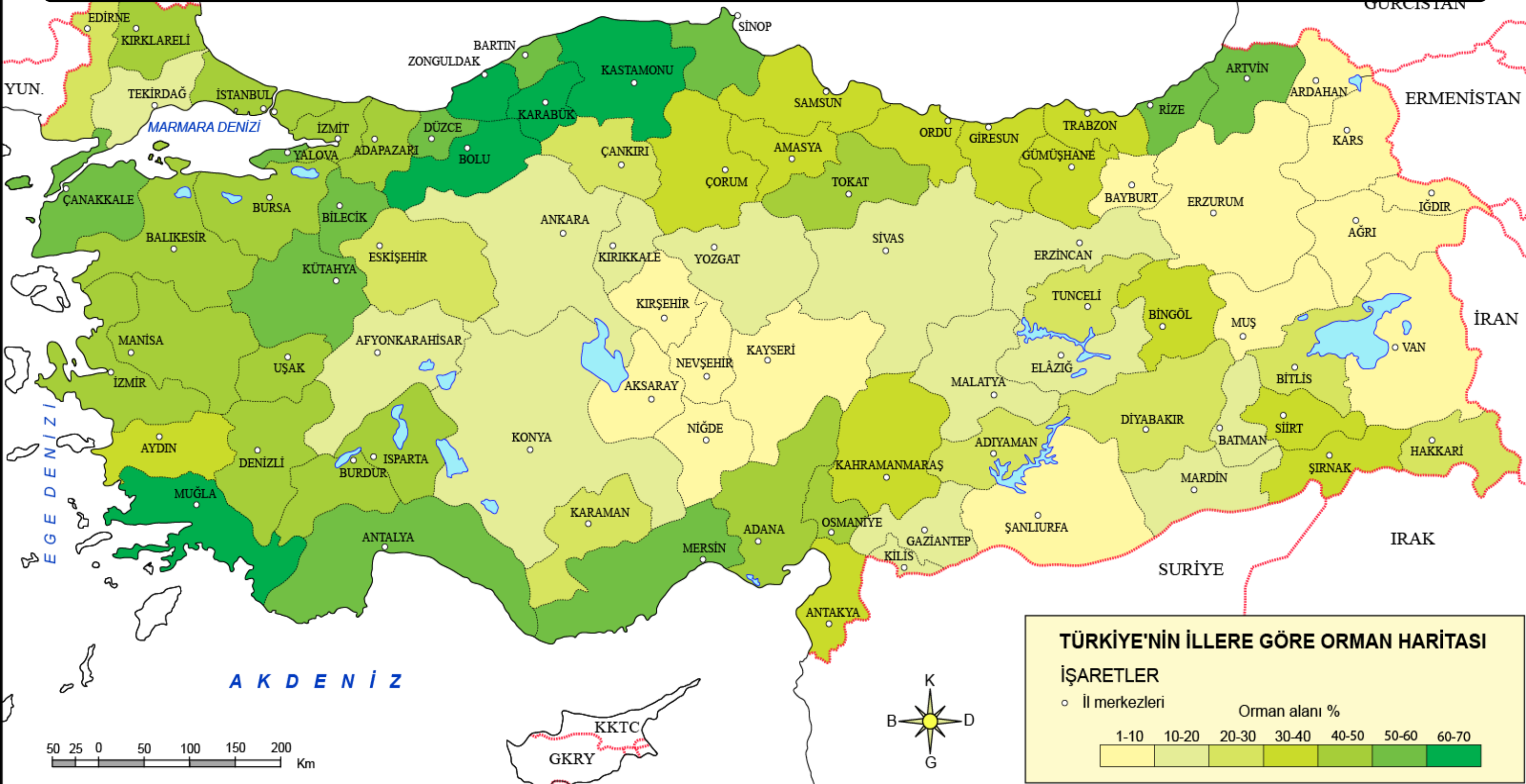
Orman alanı oranı en fazla olan iller

İl	Orman Alanı Oranı (%)
Karabük	71
Muğla	68
Kastamonu	65
Bolu	64

TÜRKİYE ORMAN İSTATİSTİĞİ

TÜRKİYE ORMANLARININ İLLERE GÖRE DAĞILIMI

Nemli, yarı nemli veya kurakçıl karakterdeki ormanlar, birbirinden farklı cins ve türde ağaçlara sahiptir. Türkiye ormanları geniş ve iğne yapraklı ağaçlardan oluşmakla birlikte bu ağaçların yarısından fazlasını **meşe ve kızılçamlar** oluşturur. Ormanları oluşturan en yaygın ağaç türlerinden geniş yapraklılara meşe, kayın, gürgen, ıhlamur, kestane, akçaağaç, kızılağaç, çınar; iğne yapraklılara ise kızılçam, karaçam, sarıçam, ardıç, göknar, sedir ve ladin örnek verilebilir.

Ormanlarımızı oluşturan ağaç türlerinin oranları (OGM)

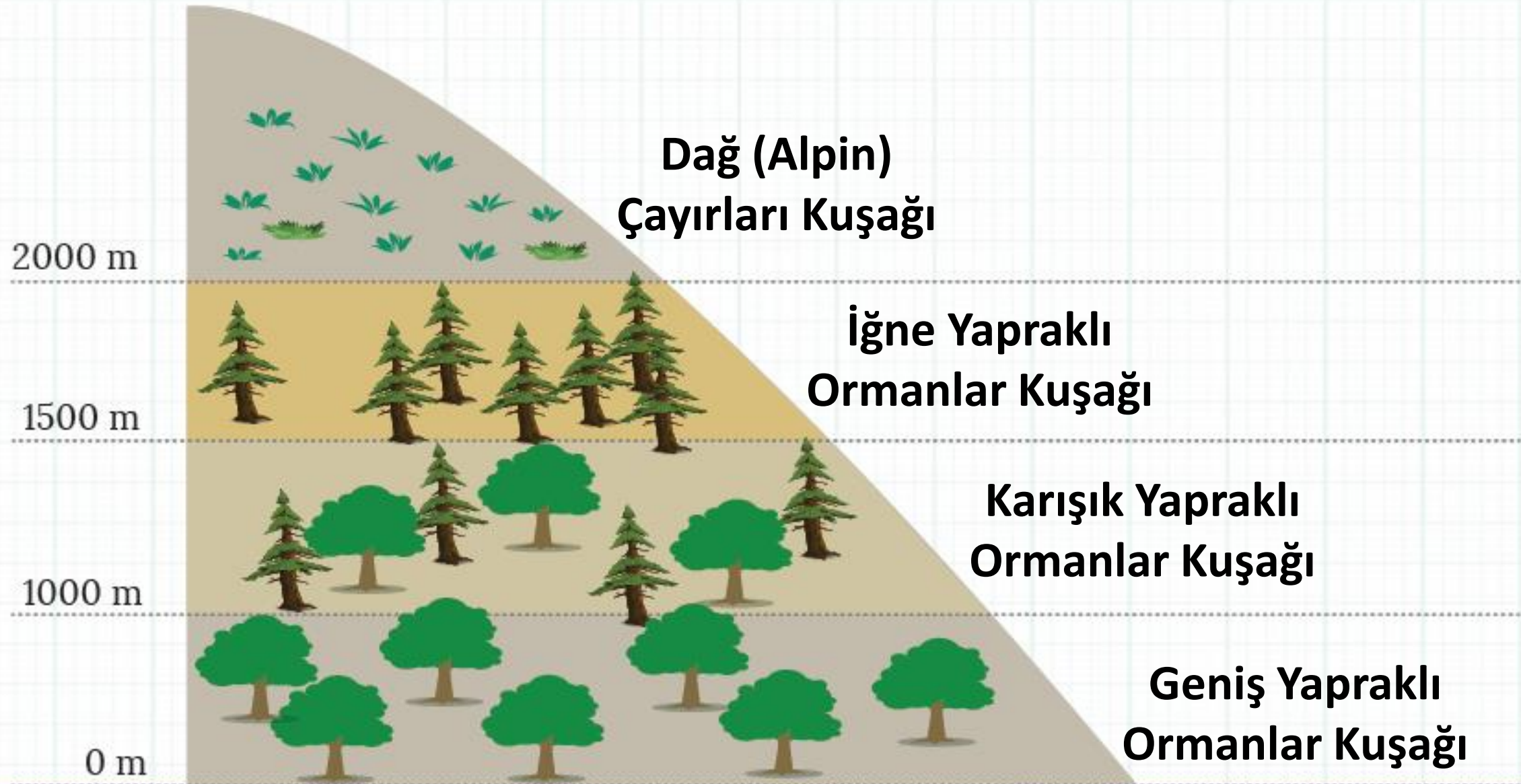
KARADENİZ ORMANLARI

Karadeniz ikliminin etkili olduğu Kuzey Anadolu Dağları'nın denize bakan yamaçları ile Marmara Denizi'nin kuzey kesimlerinde dağılış gösterir. Türkiye'nin en gür ormanlarına sahip olan bu alanlar, orman altı bitki örtüsünün zenginliği açısından ilk sırada yer almaktadır.

Karadeniz ormanlarında yükseklere çıkıldıkça azalan sıcaklığa bağlı olarak bitkiler farklı kuşaklar oluşturur. Kıyıda itibaren yükseklerle doğru geniş, karışık ve iğne yapraklı ormanlar ve sonrasında dağ çayırları ortaya çıkar.

Yukarıdakilerden hareketle Karadeniz ormanlarını oluşturan ağaç türlerinin hangi kuşağa ait olduğunu aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

Geniş Yapraklı Ormanlar Kuşağı

Kuzey Anadolu Dağları'nın Karadeniz'e bakan yamaçlarında kıydan itibaren 1000 metre yüksekliğe kadar çıkar.

Başlıca Ağaç Türleri: kayın, gürgen, kestane, meşe, ıhlamur, dişbudak, kızılğaç ve titrek kavak.

SURİYE

TÜRKİYE BİTKİ ÖRTÜSÜ HARİTASI

İŞARETLER

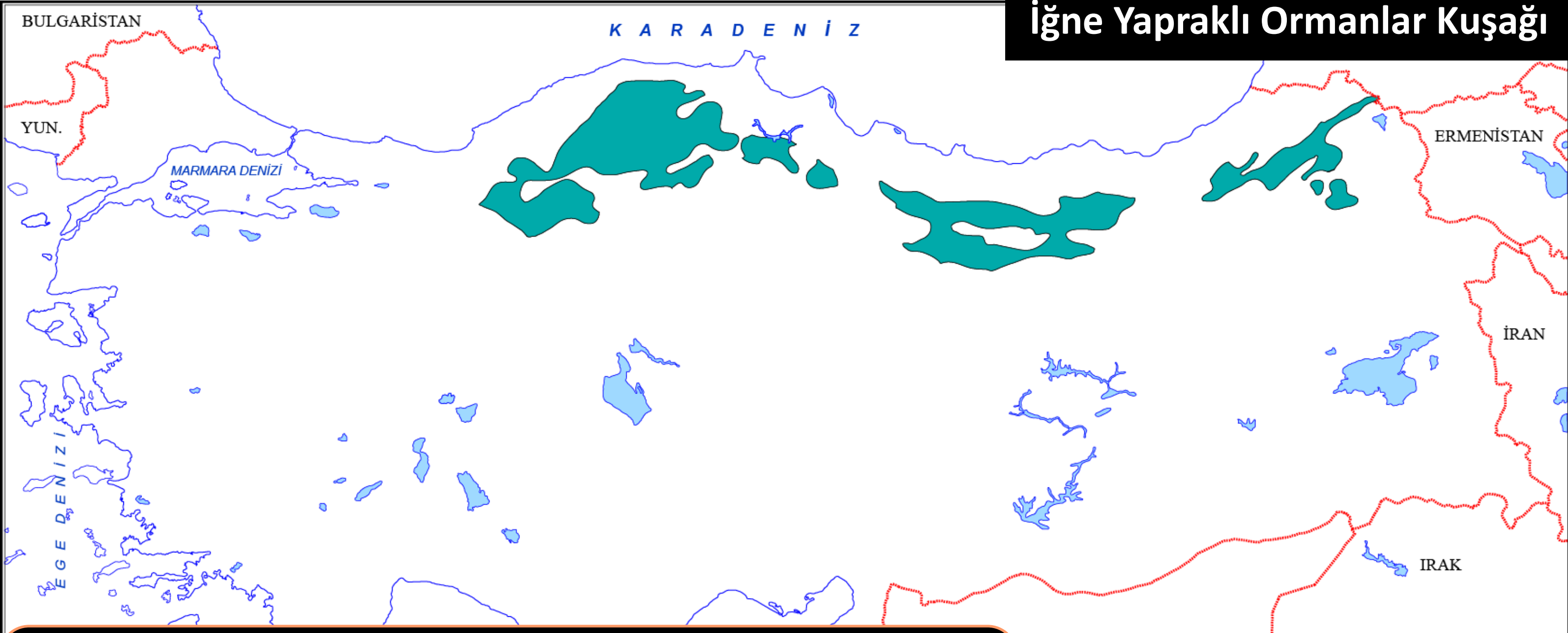
 Türkiye'nin kuzey bölgesindeki kayın, gürgen, kestane ve meşe ormanları

Karışık Yapraklı Ormanlar Kuşığı

Geniş ve iğne yapraklı ağaçlardan oluşup Kuzey Anadolu Dağları'nın denize bakan yamaçlarında genellikle 1000-1500 metreler arasında bulunur.

Başlıca Ağaç Türleri: kayın, göknar, ladin, karaçam ve sarıçam

İğne Yapraklı Ormanlar Kuşağı

Karadeniz dağlarının 1500-2000 metreleri arasında yer alan ve geniş yapraklı ağaçların yetişemediği kesimlerinde görülür.

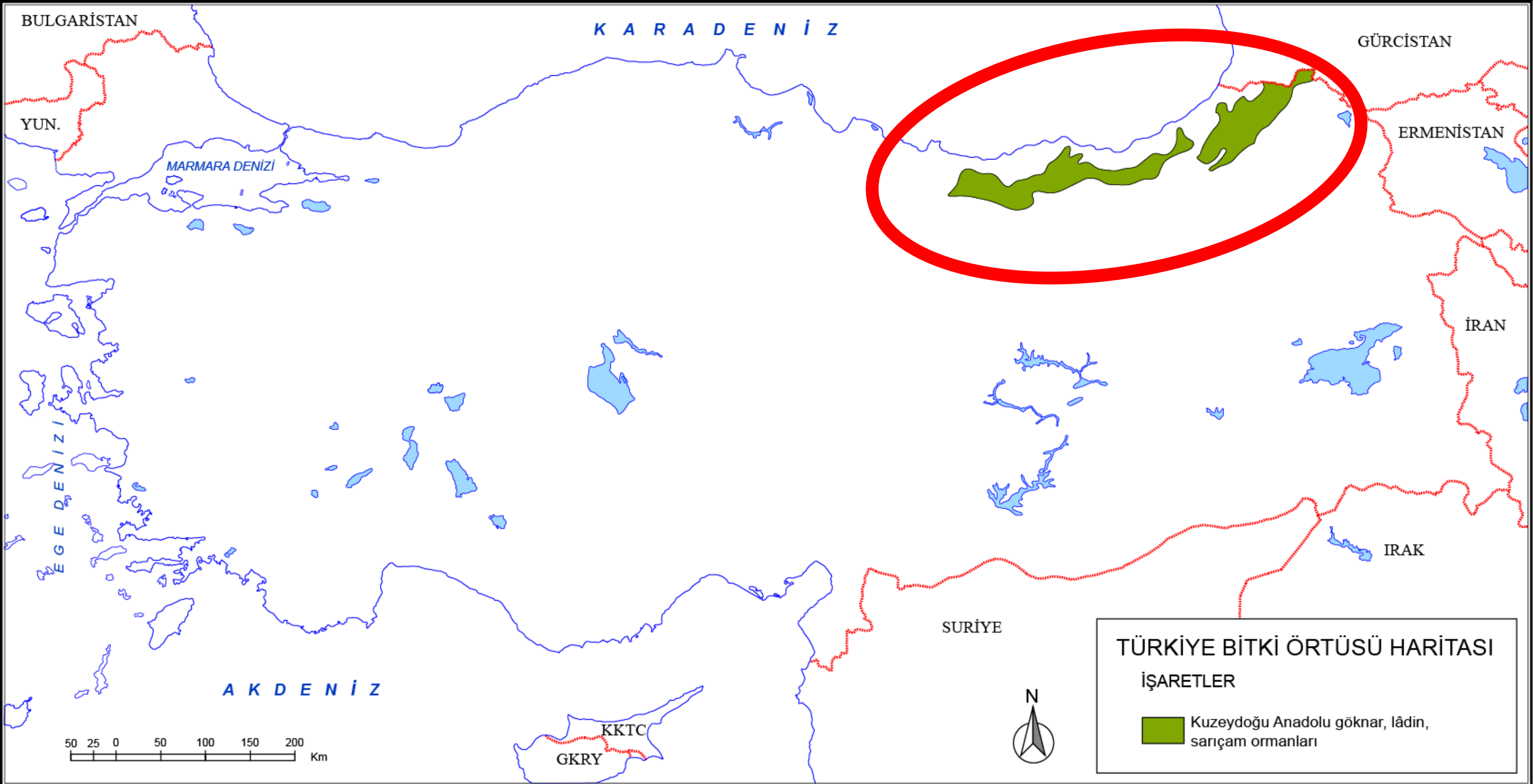
Başlıca Ağaç Türleri: ladin, karaçam, göknar ve sarıçam

TÜRKİYE BİTKİ ÖRTÜSÜ HARİTASI

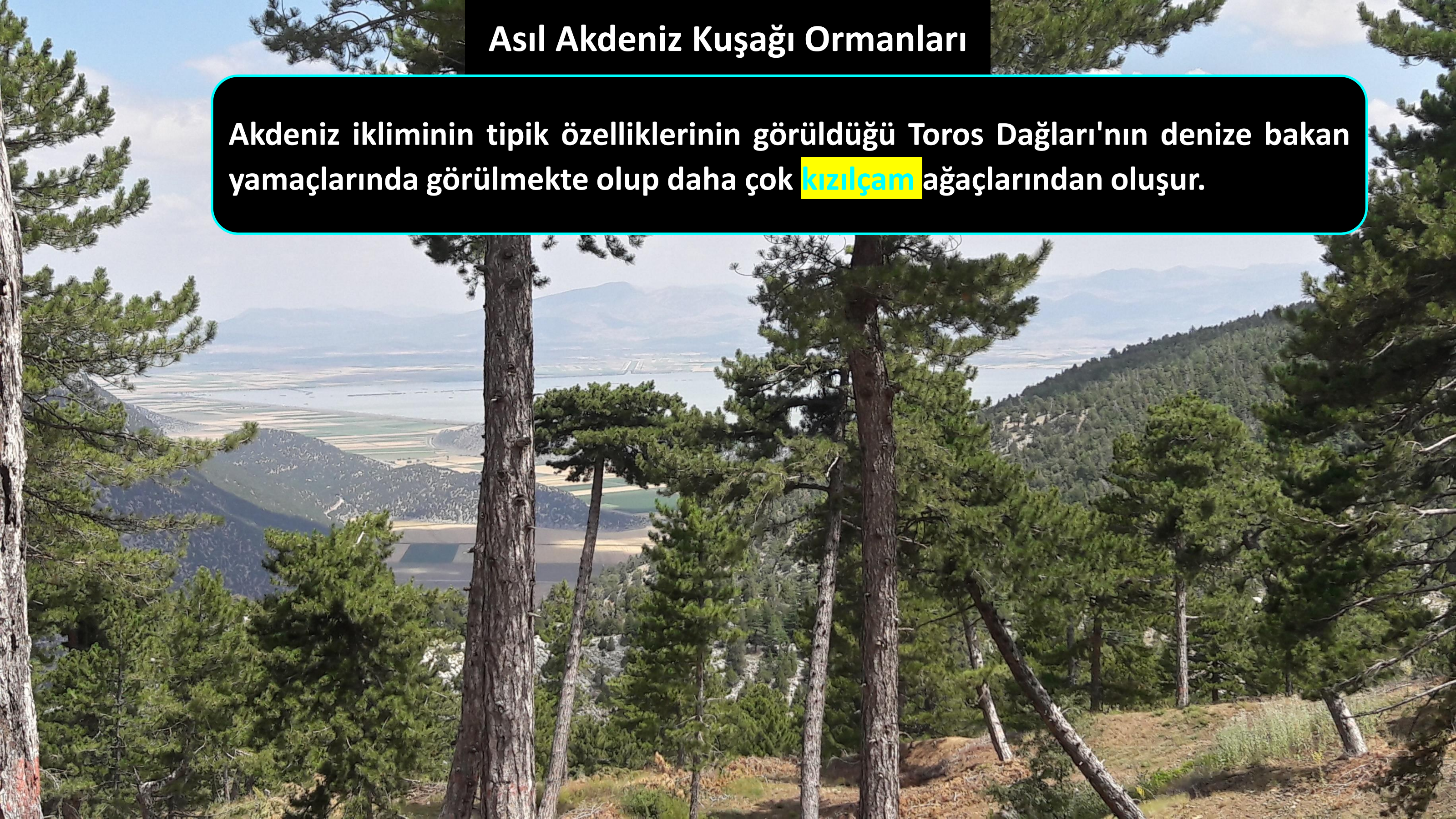
İŞARETLER

■ Kuzey Anadolu sarıçam, göknar, karaçam ormanları

Asıl Akdeniz Kuşuğu Ormanları

Akdeniz ikliminin tipik özelliklerinin görüldüğü Toros Dağları'nın denize bakan yamaçlarında görülmekte olup daha çok **kızılçam** ağaçlarından oluşur.

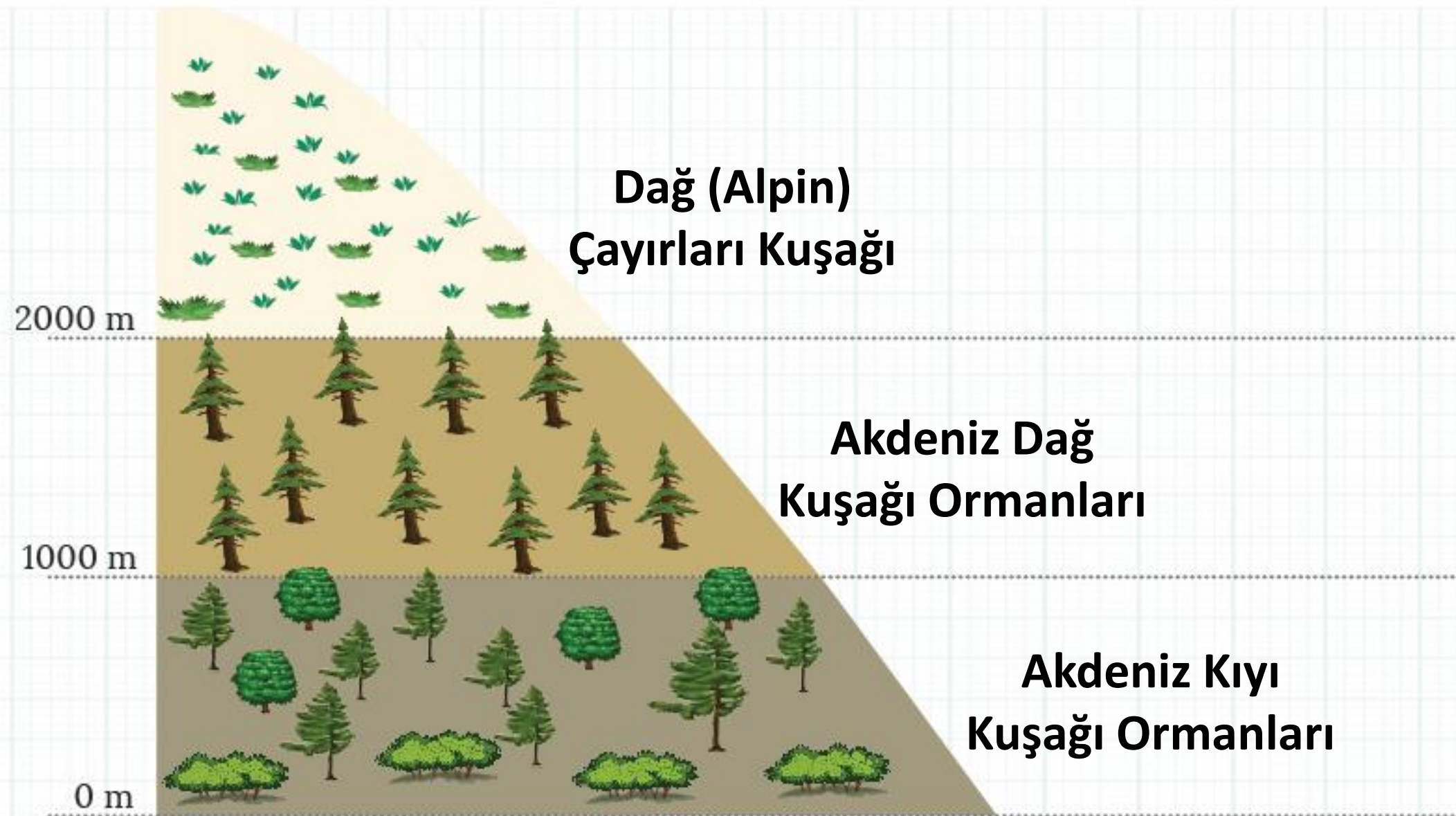
Akdeniz Dağ Kuşığı Ormanları

Kızılçam orman kuşığı üzerinde 1000-2000 metreler arasında oluşup değişik karaktere sahip ormanlar şeklinde gelişmiştir.

Başlıca Ağaç Türleri: sedir, göknar, karaçam ve ardıç

Akdeniz ormanlarında yükseklerle çıkıldıkça azalan sıcaklığa bağlı olarak bitkiler farklı kuşaklar oluşturur. Kıydan itibaren Akdeniz kıyı kuşağı ormanları, Akdeniz dağ kuşağı ormanları ve sonrasında dağ çayırları ortaya çıkar.

Yukarıdakilerden hareketle Akdeniz ormanlarını oluşturan ağaç türlerinin hangi kuşağa ait olduğunu aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

Karadeniz ve Akdeniz iklimine ait bitki türlerinden oluşup özellikle Ege ile Güney Marmara kıyılarında görülür. Yükseltiye bağlı olarak **kızılçam, meşe, fıstık çamı ve karaçam** gibi türlerden oluşur.

ÜLKEMİZDE ÇALI FORMASYONU

Çalı türlerinden biri olan makiler, Akdeniz iklim koşulları altında bodur ağaç ve çalılardan oluşan bitki topluluğudur. Akdeniz ikliminin tipik (birincil) bitki örtüsü olan kızılçam ormanlarının, insanlar tarafından tahrip edilmesi sonucu makiler yetişmektedir. Ülkemizde kızılçam ve makilere Güney ve Batı Anadolu'da özellikle de Akdeniz, Ege ve Marmara Denizi kıyılarında rastlanır.

Kızılçam ve makilerin ülkemizdeki dağılışı

Maki Bitki Örtüsü

AKDENİZ İKLİMİ

KİREÇTAŞI

«V» Profilli Vadi

Ülkemizdeki Maki Türleri

Kocayemiş

Sandal

Yaban Mersini

Menengiç

Defne

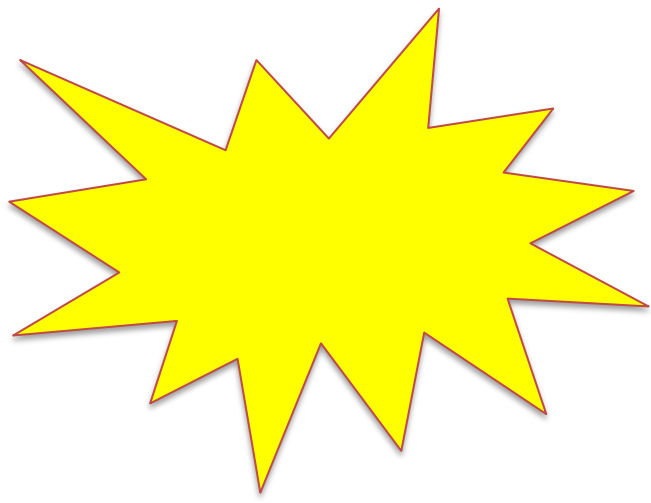
Zakkum

Sakız

Keçiboynuzu

DIKKAATTTTTTTTT!

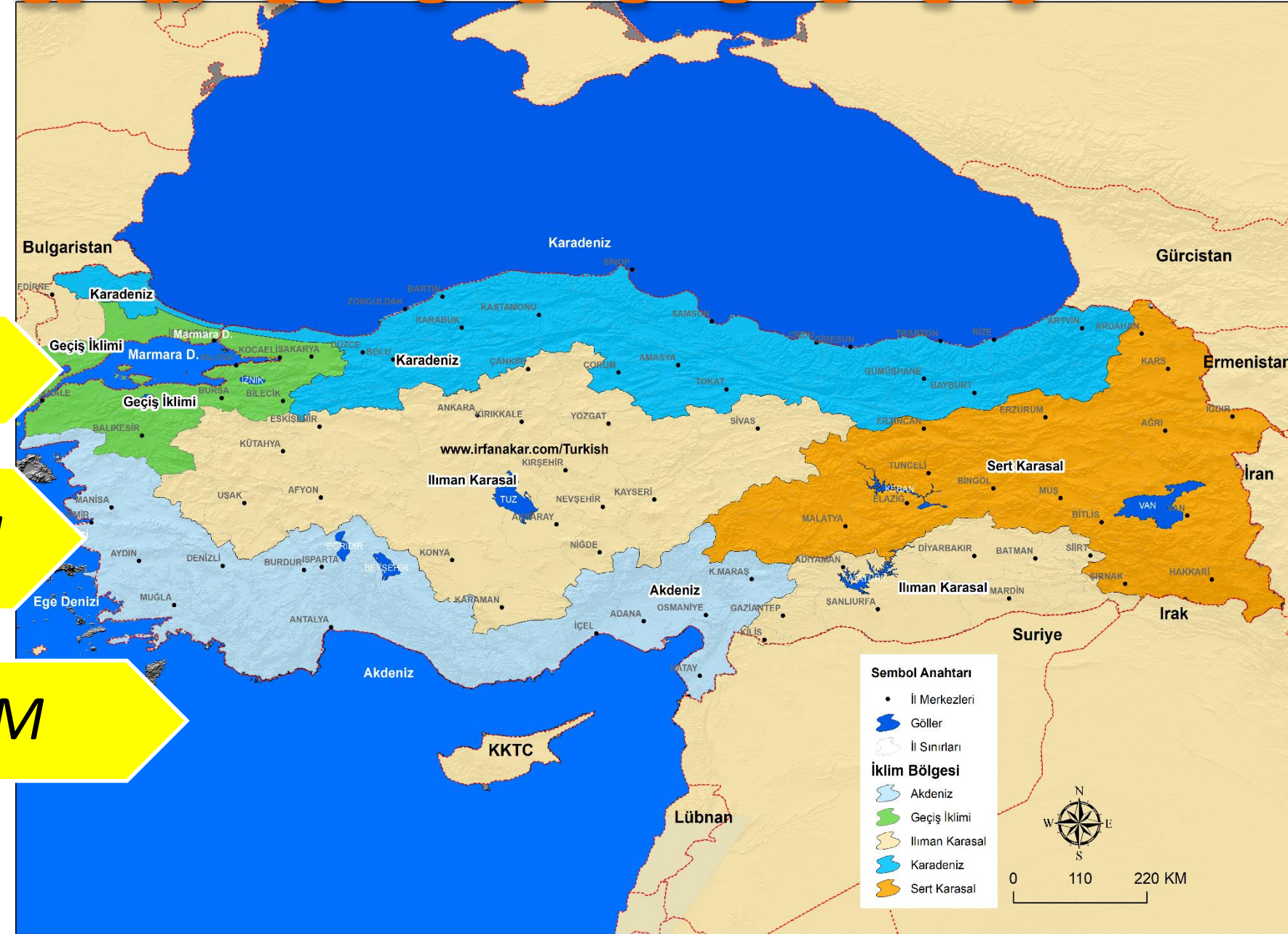
Makilerin yüksekliği deniz seviyesinden itibaren Akdeniz kıyılarında 800-1000 metreye, Ege kıyılarında 500-700 metreye, Marmara kıyılarında da 300-400 metreye kadar çıkmaktadır.

Bunun nedeni enleme bağı olarak sıcaklığın değişmesidir.

400 M

700 M

1000 M

Garig (Frigana)

Garig, makilerin tahrip edilmesiyle seyrek çalılardan oluşan ve kısa boylu olan bitki topluluğudur. Genellikle eğimli sahalarda oluşan bu çalıların başlıca türleri; tüylü laden, lavanta, yasemin, kekik, funda, kermez meşesi ve süpürge çalısıdır. Ülkemizde gariglere Akdeniz ve Ege Denizi kıyılarında rastlanmaktadır.

Psödomaki (Yalancı Maki)

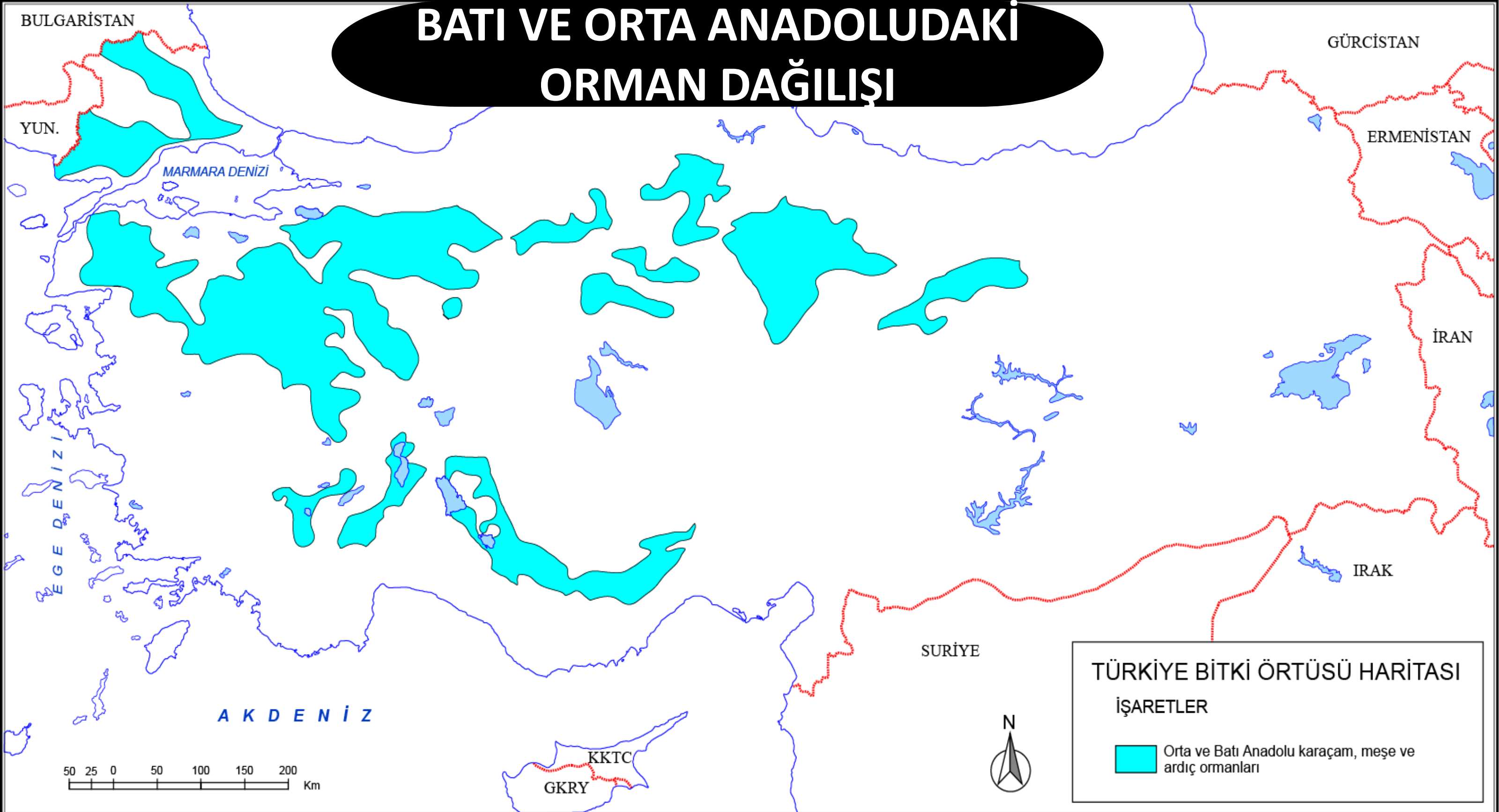
Özellikle nemli iklim koşullarında ormanların tahribi sonucu deniz kıyısından başlayarak 200-300 metrelere kadar yükselen kuşakta yer alan çalılardır. Makiye benzeyen psödomakiler; kışın yaprağını döken **kızılcık, böğürtlen, yabani elma, yabani erik, üvez, fındık ve orman gülü** ile aynı mevsimde yaprağını dökmeyen **sandal, defne, akçakesme, koca yemiş** gibi maki elemanlarından oluşur. Ülkemizde psödomakilere Karadeniz kıyılarında rastlanmaktadır.

İÇ KESİMLERDEKİ ORMANLAR

Ormanlara iç kesimlerde yükselti ve engebeye bağlı olarak yağışın arttığı dağların yamaçlarında rastlanır. Bu alanlardaki ormanlarda en fazla bulunan ağaçlar **meşe, ardıç, sarıçam ve karaçam**dır.

BATI VE ORTA ANADOLUDAKİ ORMAN DAĞILIŞI

ÜLKEMİZDE OT FORMASYONU

Coğrafi koşulların (sıcaklık, yağış, toprak vb.) ağaç veya çalı yetişmesine imkân tanımadığı alanlarda çeşitli ot toplulukları oluşur. Türkiye'de bu bitkiler daha çok iç kesimler ile yüksek alanlarda görülür. Ülkemizde görülen ot toplulukları **bozkır ve**

çayirlardır.

TÜRKİYE BOZKIR, ÇAYIR BİTKİ ÖRTÜSÜ HARİTASI

- Bozkır
- Dağ ve yüksek plâto bozkırları
- Antropojen ve ağaçlı bozkır
- Subalpin ve alpin çayırlar

Bozkır (Step)

Bozkır (step), kurak ve yarı kurak iklim bölgelerinde ilkbahar yağışları ile yeşeren, yaz kuraklığı ile de sararan kısa boylu ot topluluklarıdır. Bu bitkiler; İç Anadolu, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Trakya (Ergene Havzası) ve İç Batı Anadolu'da yaygın olarak görülür.

Ülkemizdeki Bozkır Türleri

Geven

Çoban yastığı

Sığır kuyruğu

Çayır üçgülü

Yavşan otu

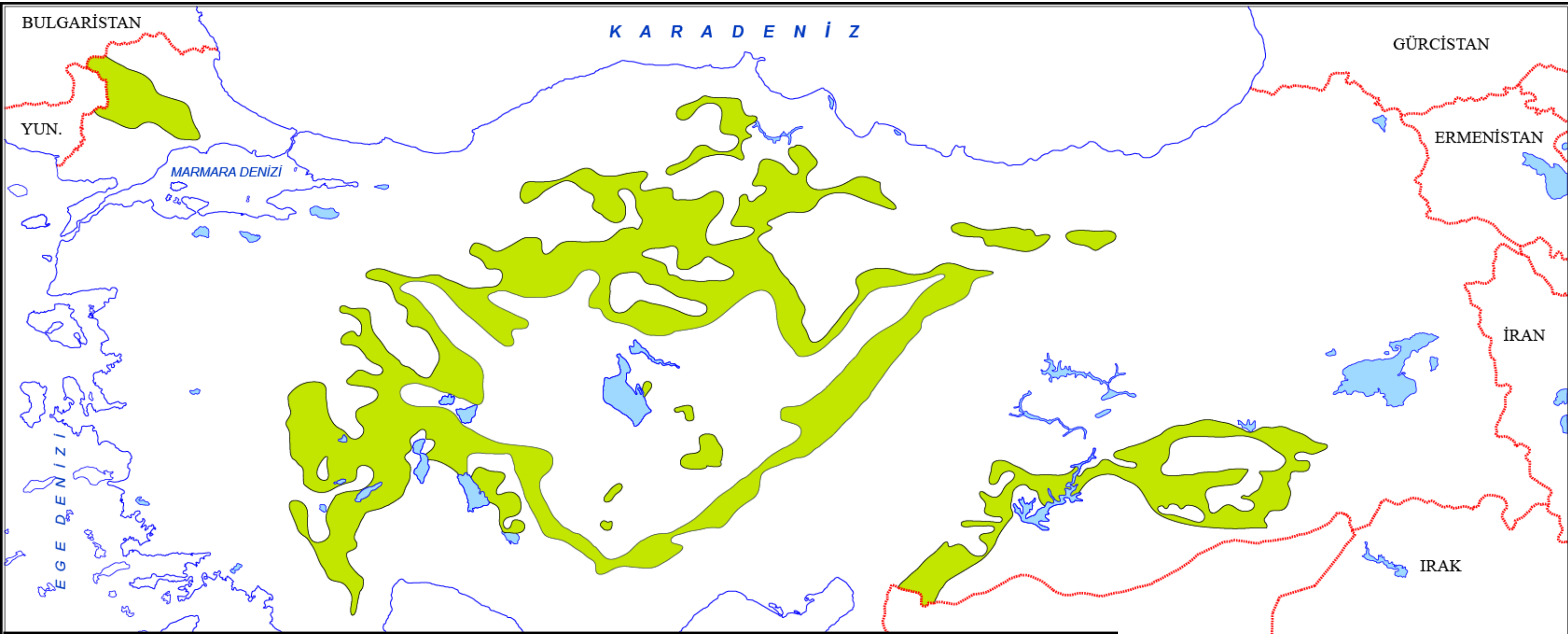
Gelincik

Çakır Dikeni

Üzerlik

Asırlar boyu süregelen tahribat sonucunda iç bölgelerdeki karaçam, meşe ve ardıç ormanları ot formasyonuna dönüşmüştür. Trakya, Batı Anadolu'nun iç kesimleri ve İç Anadolu'nun yüksek kesimlerinde görülen **antropojen bozkırlara** "ağaçlı bozkır" adı da verilmektedir.

TÜRKİYE BİTKİ ÖRTÜSÜ HARİTASI
İŞARETLER

 Antropojen ve ağaçlı bozkır

Çayır

Çayırlar, genel olarak dağlarımızın ağaç yetişme sınırının üst kesimlerinde yaygındır. Düşük sıcaklıkların görüldüğü bu alanlarda ilkbaharda yeşerip yazın da yeşil kalan ot ve bazı çiçeklerden oluşan alpin çayırları görülmektedir. **Kuzey Anadolu Dağları, Toros Dağları, Erzurum, Kars ve Ardahan platoları** çayırların bulunduğu alanlardır.

Ülkemizdeki Çayır Türleri

Geven

Yumak

Tarla Sarmaşığı

Düğün Çiçeği

Sarı Çiçekli Orman Gülü

Mine

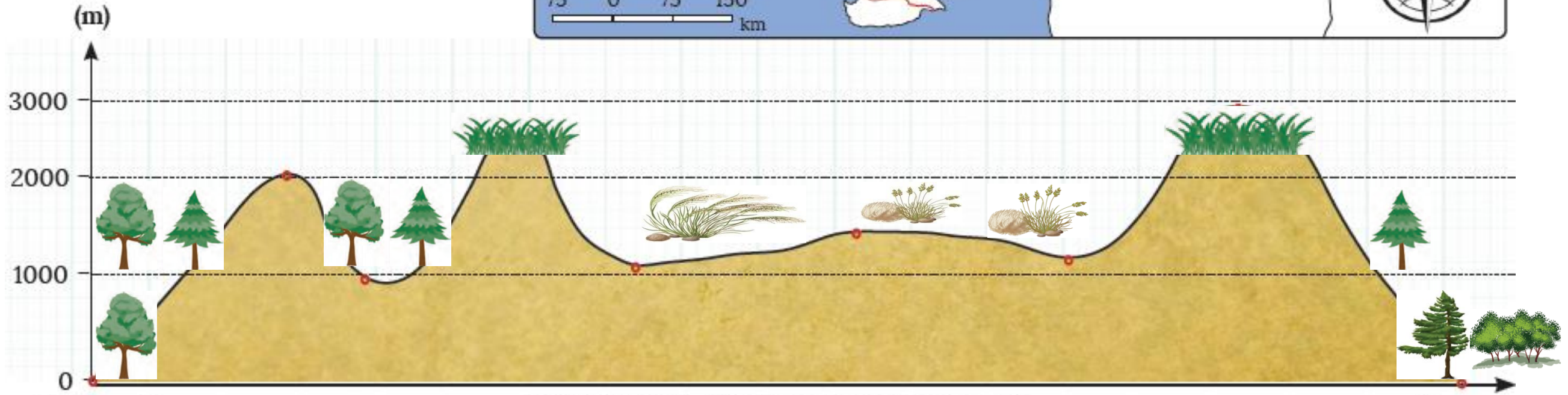

Kardelen

Taşkıran

Yanda verilen Türkiye haritasında Çatalzeytin-Alanya arasındaki hattın profili aşağıda gösterilmiştir. Bu hat üzerinde yer alan bitki örtüsünü aşağıdaki sembollerini kullanarak verilen profil üzerine çiziniz.

Çatalzeytin

Çatalzeytin-Alanya arasındaki profili

Alanya

Geniş yapraklı ormanlar

Antropojen bozkır

Kızılçam

Bozkır

Dağ çayırı

İğne yapraklı ormanlar

Maki

TÜRKİYE'DE BİTKİLERDEN YARARLANMA

Bitkilerin Doğrudan Yararları

Bitkilerden Elde Edilen Ana Ürünler

Ormanı oluşturan ağaçların gövde kısımlarının kullanılmasıyla oluşturulan orman ana ürünleri şunlardır:

- Tomruk
- Parke
- Mobilya
- Kontraplak
- Sunta
- Kâğıt
- Telefon direği
- Maden direği
- Yakacak odun
- Lif
- Yonga odunu

Bitkilerden Elde Edilen Yan Ürünler

Ormanı oluşturan ağaçların gövdesi dışındaki her türlü kısmından elde edilen yan ürünler şunlardır:

- Reçine
- Sıgla yağı
- Çam kozalağı
- Ihlamur
- Keçiboynuzu
- Defne yaprağı
- Çam fıstığı
- Çam balı
- Kekik

Bitkilerin Dolaylı Yararları

- Yüzeysel akışa engel olarak erozyonu önler.
- Yer altı ve yer üstü sularını düzenler.
- Doğal görünümleri ve dinlendirici özellikleri ile turizm ve rekreasyon alanı olarak değerlendirilir.

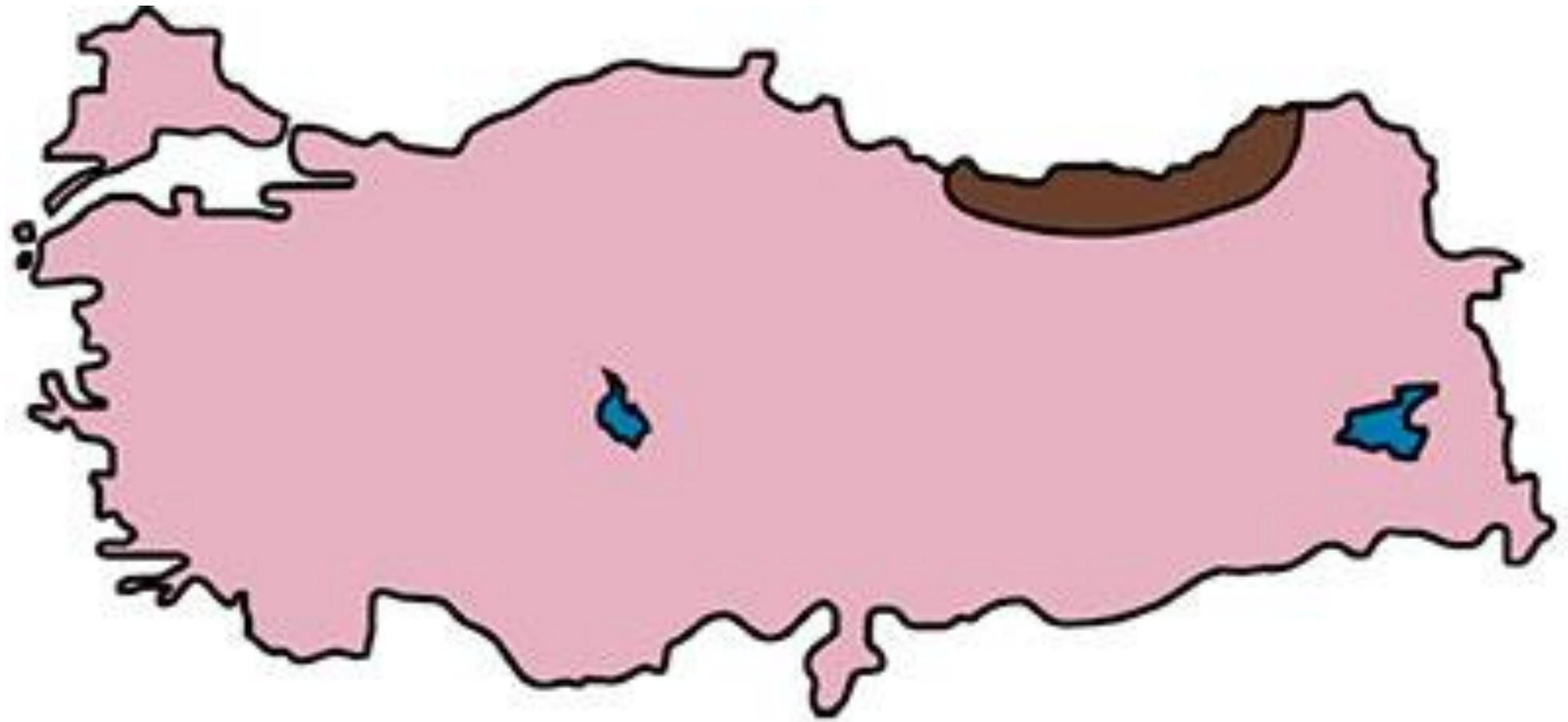
Çayır

**İZMİR BERGAMA
ÇEVRESİNDEKİ 16 KÖY**

KG 229 TL

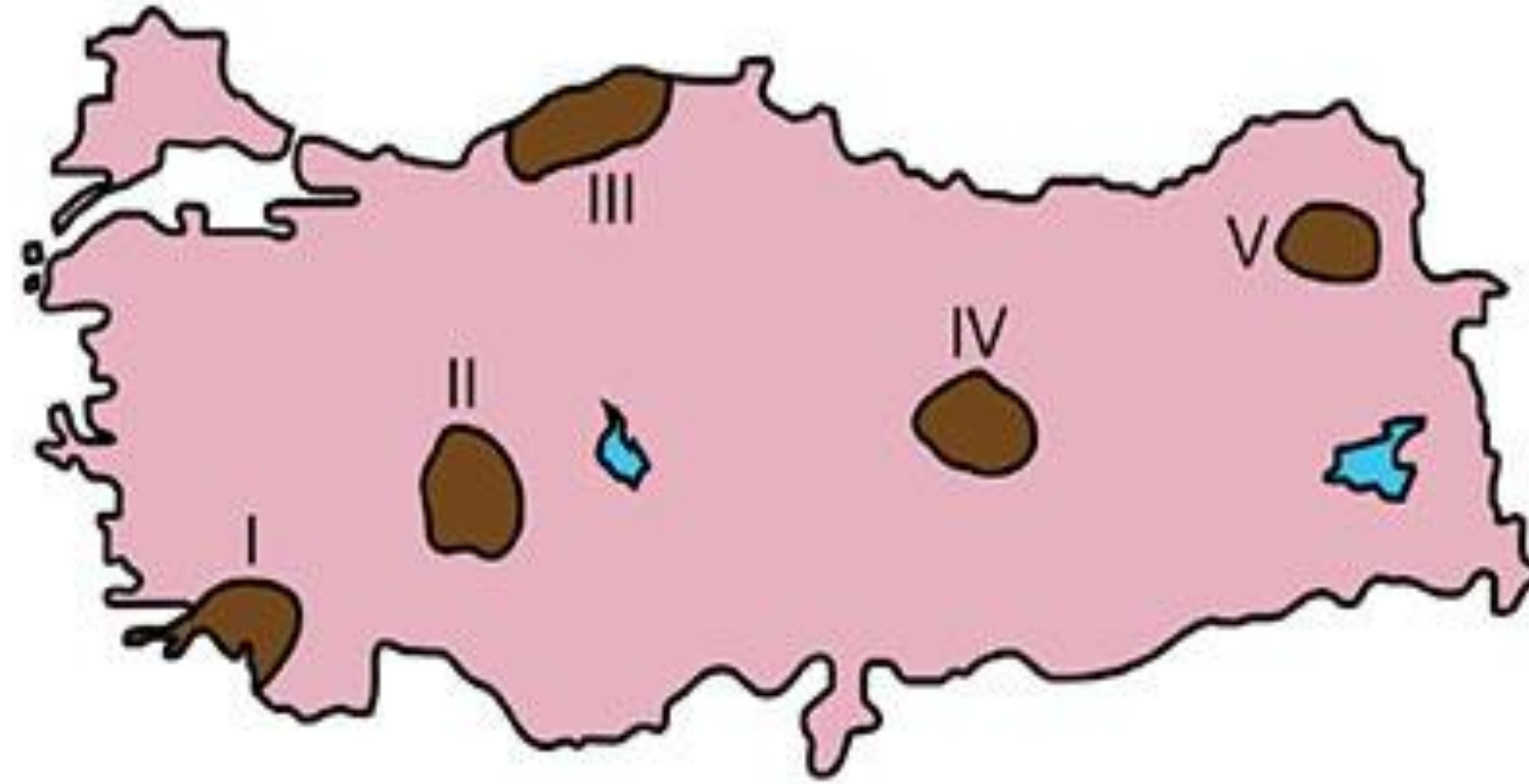

İklim koşulları göz önüne alındığında, haritada koyu renkle gösterilen yer aşağıdaki bitki türlerinden hangisinin hâkimiyet bölgesi olarak değerlendirilebilir?

- A) Maki – Kızılçam – Fıstık çamı
- B) Step – Sedir – Akçaağaç
- C) Ladin – Kayın – Gökmar
- D) Karaçam – Alpin çayır – Gökmar
- E) Kızılçam – Sedir – Maki

2014-YGS

Yukarıdaki haritada numaralandırılarak koyu renkle gösterilen alanların hangilerinde, step bitki örtüsü bölge sınıflandırmasında bir ölçüt olarak kullanılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve V
- C) II ve IV
- D) III ve IV
- E) III ve V

2015-LYS3

Bir bölgenin iklim özellikleri ile bu bölgedeki bitki örtüsü arasında yakın bir ilişki vardır. Karasal iklimin en büyük özelliği, yaz-kış ve gece-gündüz arasındaki sıcaklık farkının fazla olması, kışların çok soğuk geçmesi ve kar yağışının fazla olmasıdır.

Türkiye’de bu iklimin egemen olduğu alanlarda aşağıdaki bitkilerden hangisinin yetişmesi beklenmez?

A) Karaçam

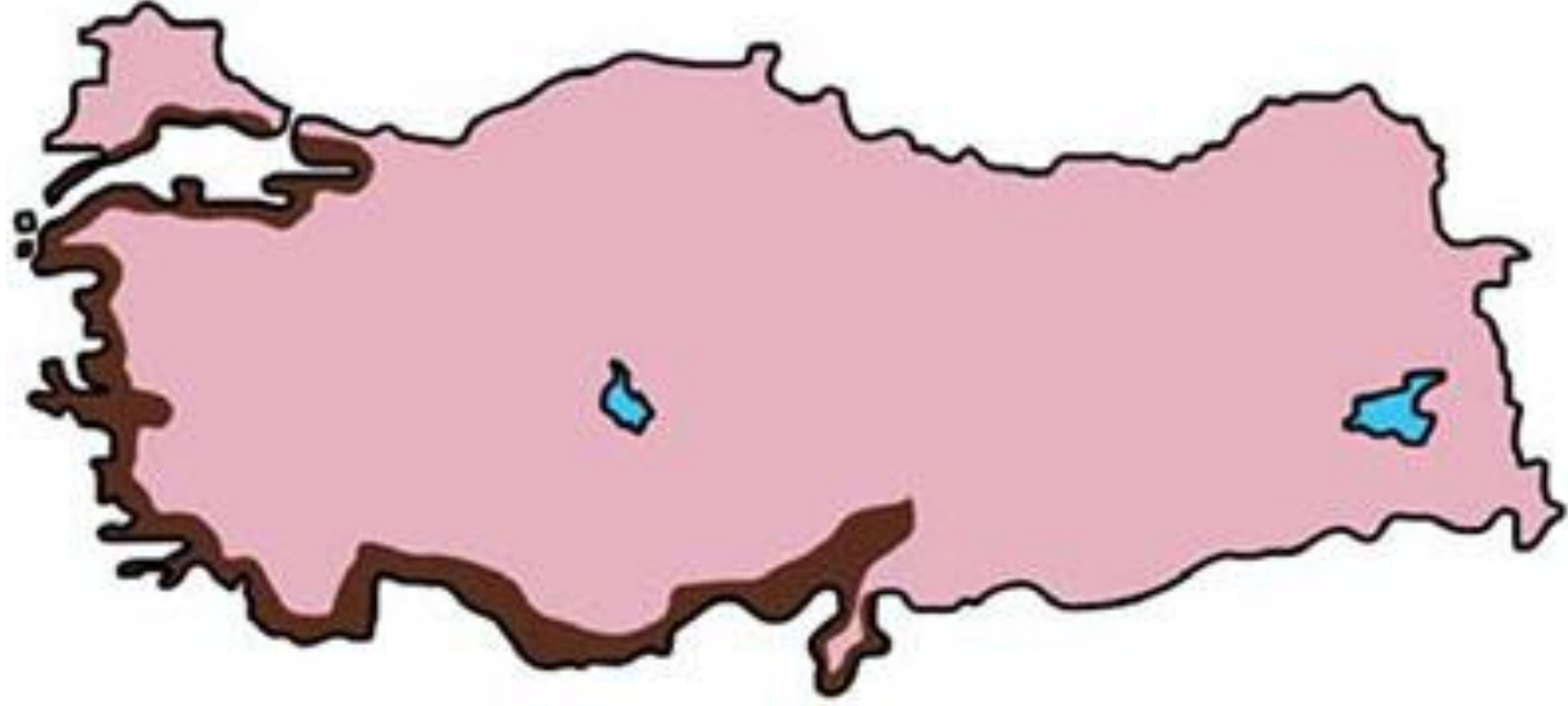
B) Meşe

C) Ardıç

D) Sığla

E) Kavak

Aşağıdaki haritada maki bitki örtüsünün Türkiye'deki dağılışı koyu renkle gösterilmiştir.

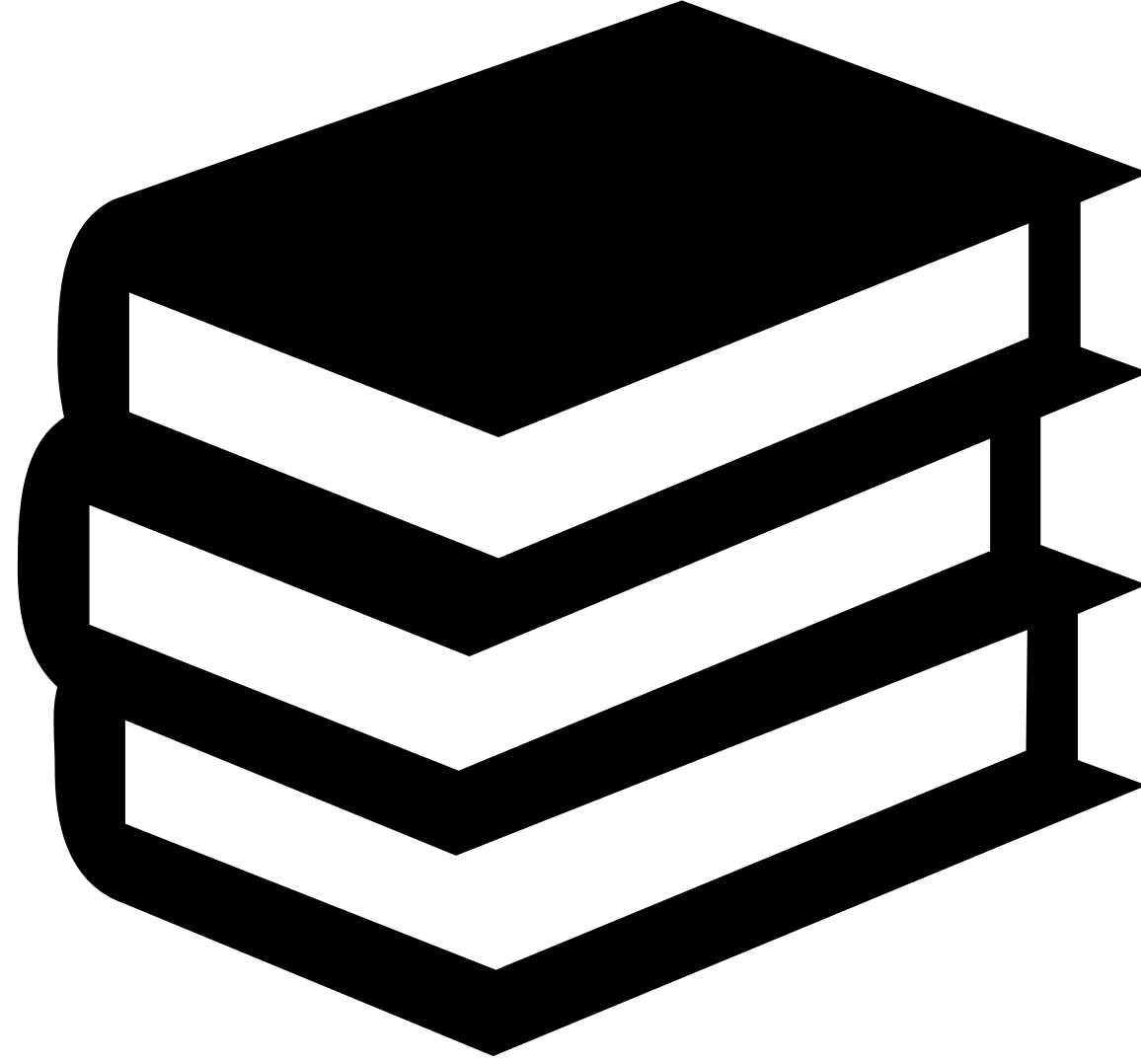

Belirtilen alanların coğrafi özellikleri dikkate alındığında, bu bitki örtüsünün yetiştirme koşullarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi kesinlikle doğrudur?

- A) Özellikle yaz aylarında bol yağış istemektedir.
- B) Don olaylarının görüldüğü yerlerde yetiştirmemektedir.
- C) Akdeniz iklim koşullarının etkili olduğu alanlarda yetiştirmektedir.
- D) Sadece terra-rossa topraklarda yetiştirmektedir.
- E) Yükseltinin 500 m'yi geçtiği yerlerde yetiştirmemektedir.

2017-YGS

MEB Coğrafya 10 Ders Kitabı, 2020